

Välkommen till Arholma båk
och en kulturrik bygd med många sjöfartsminnen

Båkens originalnyckel

Arholmas budkavel från 1875

Arholmas egen författare heter Karl H Andersson (Arholma Kalle) och var lots. Som ung gick han på de stora haven. Kalle utkom med tre böcker. Bland annat skrev han om båken. Han kåserade också i Norrtelje Tidning i över 20 år under vinjetten Arholma brev. Ovan: Arholma Kalle med Magdeburgerspelet.

- Båken är öppen från midsommar till och med första veckan i augusti 13-17 alla dagar ~~utom fredagar~~.
- Konstutställningar, försäljning av konsthantverk.
- Utsiktstorn med interiör från beredskapsåren.
- Presentation av Arholmaförfattare.
- Eftersäsongsvisningar enligt överenskommelse.
- Borgliga vigslar kan ordnas för mindre sällskap.

Statligt byggnadsminne

Övriga utställningar

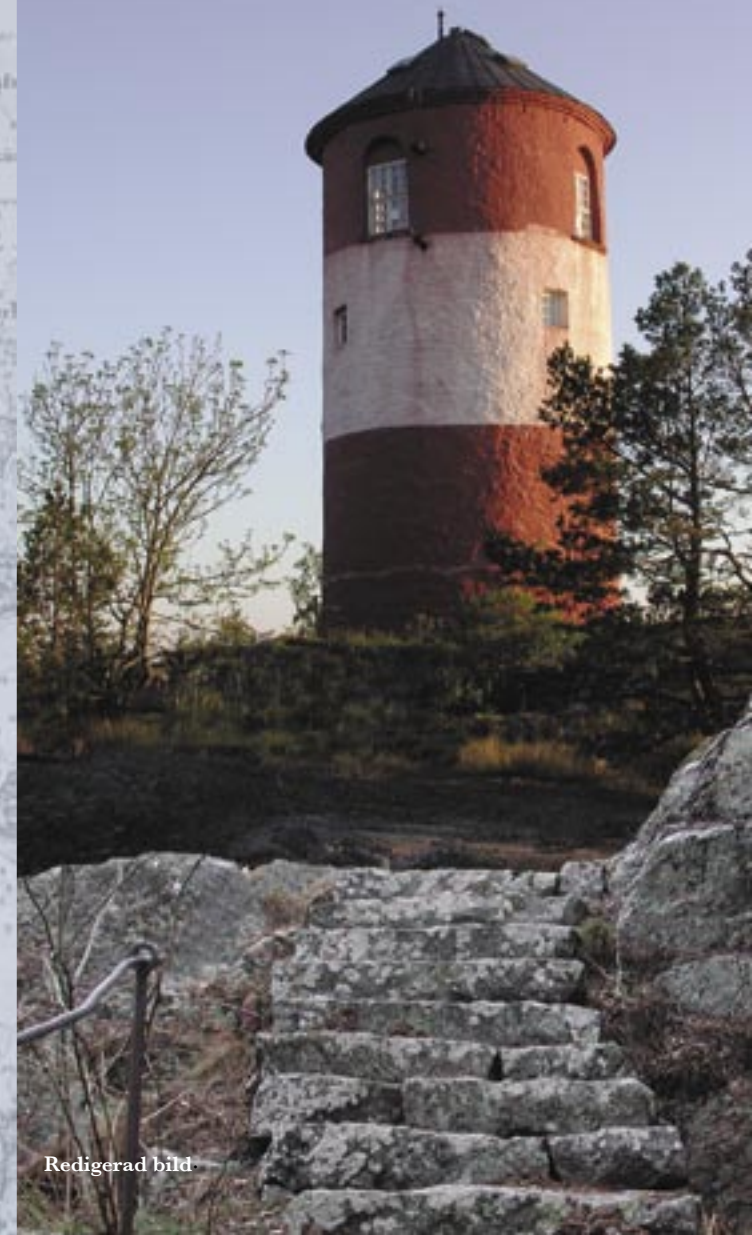
Under juli kan du också besöka Larssons Loge intill Arholma kyrka. I logen visas konst och silversmide. Besök också Björkö-Arholma sjömannaförenings museum i Simpås.

Telefon 0176 - 562 20
www.arholma.nu

Produktion: Christer Forssander/Pia Åstbom 2006

ARHOLMA BÅK

I sjöfartens tjänst sedan 1768

Redigerad bild

Lite bygghistoria

Bygghistorisk text: Berit Eldvik intendent Nordiska museet

Arholma båk är en känningsbåk det vill säga ett fast sjömärke och har aldrig fungerat som fyr. Byggherren var Pehr Ridderstad på Riddersholm vid Kapellskär. I Krigsarkivet finns handlingar som gör det möjligt att följa båkens tillkomsthistoria.

Den 10 juni, 1768 skriver en kapten Gyllenhammar till Amiralitetsskollegiet och meddelar att Arholma båk är ”ock belägen på det stället där gamla kumlet stod wel undersprängt i berget för att få faster fot”. Båken är 21 alnar hög och 12 alnar i diameter, översatt till moderna mått ca 12,5 meter hög och drygt 7 meter i diameter. ”Murader i foten med gråsten till sex quarters höjd, sedan med sandsten”. (1 quarter betyder 1/4 aln dvs. 15 cm). Grundmuren är hela 135 cm tjock upp till första bjälklaget där det finns ”16 ankare alla med alnslånga slutar af 1 1/2 tums fyrkantsjärn fastslagna i bielkarna med åtta tums spik”. Takstolarna var av sex tums virke, takbeläggningen dubbel av ”halfbottenbräder, wel tieradt ock rödfärgadt”.

Utvändigt rappades väggarna med kalk och sandbruk. Vidare försågs båken med ”förswarliga Låås och gångjärn” Den bevarade ritningen till båken är signerad Carl Johan Cronstedt, vilken är samma person som står som uppfinnare av den svenska kakelugnen.

(Bakgrundsbild: Utsikt från båken mot Simpnäsklubb i nord nordväst.)

Användningsområden

• Fast sjömärke

N 59°50'90 / O 19° 06'50 Båken syns ca 15 nautiska mil vilket gör ca 2,5 landmil.

• Lotsutkik

Båken var lotsutkik fram till 1875 varefter verksamheten flyttade till ön Enklingen sedan Källskären. Många av lotsarna bodde dock kvar på sina lotsställen på Arholma. De kallades i tjänst av en signal som bestod av en kula på en stång. När kulan halades i botten – ”kulan i berget” – betydde det utryckning.

• Utkik för lokalbefolkningen

Båken användes på 1800-talet av ortsbefolkningen både som sällutkik och som danslokal för öns ungdomar om lördagskvällarna.

• Optisk telegraf

Båken fungerade också som telegrafstation på linjen Stockholm - Gävle - Åland under 1800-talet och telegrafan bestod av en hög mast med 10 luckor. 1.024 kombinationer kunde erhållas genom att växelsvis öppna och fälla luckorna.

• Signalstation

Under båken låg också en stridsledningscentral i berget. Fartyg som skulle passera in i skärgården under andra världskriget hade anmälningsplikt till signalisterna uppe i båken.

• Utställningslokal

Båken demilitariserades och från 1997 används den under somrarna som utställningslokal och utsiktstorn med enréavgift.

NEDANFÖR BÅKEN där de tidigare lotsboställena låg står idag en av Arholmas gamla seglande lotsbåtar uppställd i sitt båthus.

Ur författaren Arholma Kalles sjömanskista. Vykort från Ossian Ahlman till Arholma Kalle 1910.

Ur författaren Arholma Kalles sjömanskista. Vykort. Lots-Hållermans bostad nedanför Båkberget.